

PROMOVAREA SECURITĂȚII INTERNAȚIONALE PRIN COOPERARE

PROMOTING INTERNATIONAL SECURITY THROUGH COOPERATION

Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU*

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord se va angaja să sprijine controlul armamentelor, dezarmarea și neproliferarea armelor convenționale și nucleare. Ușa NATO va rămâne larg deschisă pentru toate democrațiile europene care împărtășesc valorile Alianței și a căror includere contribuie la securitatea și stabilitatea comună. Promovarea securității NATO se poate asigura printr-o rețea de relații de parteneriat cu țări și organizații internaționale din întreaga lume.

Cuvinte cheie: dezarmarea; controlul armamentelor; neproliferarea armelor; împărtășirea valorilor; securitatea și stabilitatea comună.

The North Atlantic Treaty Organisation will engage to support arms control, disarmament, and non-proliferation. The door to NATO membership will remain fully open to all European democracies which share the values of the Alliance, and whose inclusion contribute to common security and stability. The promotion of NATO security can be assured through a network of partnership relations with countries and international organizations around the globe.

Key words: disarmament, arms control, weapons non-proliferation, sharing the values, common security and stability.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord urmărește să-și asigure securitatea pe baza celui mai scăzut nivel de forță. În opinia șefilor de state și de guverne, controlul armamentelor, dezarmarea și neproliferarea armelor convenționale și nucleare vor contribui la pace, securitate și

* e-mail: esiteanu@yahoo.com

stabilitate și vor asigura securitatea pentru toate țările aliate. NATO va continua să acționeze pentru controlul eficace al armamentelor și pentru promovarea dezarmării (armelor convenționale și ANM/ADM) și neproliferării. Statele membre ale Alianței Nord-Atlantice sunt hotărâte să realizeze o lume mai sigură pentru toți și să creeze condiții favorabile pentru apariția unei lumi fără arme nucleare, conform scopurilor Tratatului de Neproliferare Nucleară; astfel s-ar putea promova stabilitatea internațională bazată pe principiile securității nediminuate pentru toți.

Ca urmare a schimbărilor produse în mediul de securitate după încheierea Războiului Rece, NATO a redus numărul armelor nucleare din Europa și dependența de armele nucleare a strategiei Alianței și pe viitor va crea condiții pentru noi reduceri. În scopul unor reduceri viitoare, obiectivul NATO va fi să obțină de la Rusia acceptarea creșterii transparenței asupra armelor sale nucleare în Europa și asupra desfășurării acestor arme la distanță de teritoriul țărilor NATO. În acest sens, orice acțiune va trebui să țină seama de disparitatea între stocurile de arme nucleare cu rază scurtă de acțiune, evident mai importantă pentru partea rusă.

De asemenea, aliații sunt ferm hotărâți să se angajeze în controlul armamentelor convenționale pentru asigurarea previzibilității, transparenței și menținerii armamentelor la cel mai scăzut nivel în scopul asigurării securității și stabilității; vor căuta să întărească astfel regimul de control al armelor convenționale în Europa pe baze de reciprocitate, transparență și consimțământ al națiunilor – gazdă.

Statele aliate vor căuta de asemenea soluții cu privire la modul în care pot să contribuie mijloacele lor politice și capacitățile lor militare la eforturile internaționale de combatere a proliferării armelor.

Deoarece deciziile naționale cu privire la controlul armamentelor și dezarmare ar putea avea un puternic impact asupra securității tuturor statelor aliate membre, acestea sunt hotărâte să mențină consultările adecvate între aliați și să le intensifice în caz că este necesar.

Deoarece toate deciziile NATO se iau prin consens de către democrațiile europene aliate care împărtășesc valorile Alianței, valori care dau putere și legitimitate acestei organizații unice în lume, considerăm că ar fi benefic pentru scopul lucrării noastre, dar și pentru explicarea scopurilor și obiectivelor Alianței o scurtă incursiune în teoria valorii.

În opinia noastră, suportul durabil al securității unei organizații, unei țări sau al unei societăți se află în cultură, deoarece fiecare civilizație, organizație sau societate se construiește și se reconstruiește întotdeauna pe acest fundament, pe această structură tot mai complexă și tot mai solidă, numită cultură. Există peste o sută de definiții ale termenului de cultură, majoritatea lor fiind corecte, interesante și pertinente. În conformitate cu acestea, orice cultură, ca sistem de valori, și

cultura în ansamblul ei, ca sinteză a sistemelor de valori, are universalitate. „Ea reprezintă universul omului, spațiul său vital, ca să împrumutăm un termen din geopolitică. Valoarea înseamnă durată. Nimic nu poate exista și rezista sub semnul duratei, dacă nu are valoare. Nu există durată în afara valorii, nici valoare în afara duratei.”¹ Din definițiile studiate rezultă că în fond cultură înseamnă, în primul rând, valoare sau ansamblu de valori, iar valoarea reprezintă celula de bază a culturii. Nu există cultură fără valoare, iar fără cultură nu poate exista nici o civilizație și nici o organizație. „Ne referim îndeosebi la valoarea ca gând, ca spirit, mai exact, ca produs al gândirii și al spiritului, ca monadă a culturii și a civilizației, în sensul leibnizian al termenului, de primă și ultimă entitate, indivizibilă, generatoare de spiritualitate și universalitate.”²

Valoarea și cultura au un rol imens în securitatea fiecărei națiuni, în filozofia și spiritualitatea cetățenilor statelor, „în filozofia și vocația instituțiilor create de ei”, respectiv în filozofia și vocația NATO. Dar și cetățenii sunt un produs al acestor instituții, ca oameni sociali, ca entități spirituale și universale, generate de societate și dependente de aceasta.³ În acest sens apreciem că și actualii cetățeni ai României pot fi considerați ca produse ale Alianței Nord-Atlantice și ale Uniunii Europene.

Același autor⁴, referindu-se la valori, arată că acestea sunt „cărămizile” culturii, ale civilizației, și mai adăugăm noi, ale oricărei națiuni și oricărei organizații, inclusiv ale NATO, „sunt adăposturile omului, ale spiritului și ale sufletului, ale vieții omului pe Pământ și în Univers. Ele generează vocația, întrețin spiritualitatea și dau expresie și sens Duratei. Prin valori, omul sau organizația își împlinesc menirea, vocația, se apropie de perfecțiune, se apropie de Ideea Absolută de care vorbea Hegel, adică de Dumnezeu. De Dumnezeu nu te apropii prin interes, ci prin valoare”⁵.

Interesele mărunte și meschine creează, atunci când sunt confundate cu acele acțiuni generatoare de valori, niște nori cenușii și o ceață confuză în care nu se mai înțelege nimic pentru că toate se amestecă. Dar această situație ambiguă și primejdioasă nu poate distruge marile sisteme de valori ale culturii și civilizației omenești și nu poate distruge nici sistemele de valori ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord.

În ultimele decenii ale hegelianismului, observă filozoful Gheorghe Văduva, oamenii s-au întors la Kant, la creativismul, constructivismul cognitiv de

¹ General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI, *Valori morale ale Armatei României*, Revista de Științe Militare nr.2/2009, p. 7.

² Ibidem, p. 7.

³ Ibidem, p. 8.

⁴ Ibidem, p. 9.

⁵ Ibidem.

tip kantian și la etica de tip kantian (la valorile kantiene). Neokantianismul își propunea, în general, să dezvolte o filozofie critică, aplicând metoda transcendențială tuturor domeniilor experienței și concentrându-se nu numai asupra teoriei cunoașterii, ci și asupra culturii. Școala de la Baden – una dintre cele două școli neokantiene- a avut preocupări în domeniul interpretării filosofiei kantiene asupra noțiunii de valoare, în calitatea ei de *condiție necesară și esențială pentru realizarea oricărei realități culturale*.

Friedrich Albert Lange a propus o nouă dimensiune a conceptului de valoare, care se bazează pe „punctul de vedere ideal”, sau pe *necesitatea de a „completa realitatea printr-o lume ideală, printr-o lume produsă de om, printr-o lume a omului, definită pe o valoare, care nu are existență fizică”*⁶. Astfel, se poate spune că valoarea reprezintă obiectivul realizat prin subiectiv, sau ceea ce dă consistență și durată lumii ideale, lumii omului gânditor și moral.

Rickert a reușit să depășească psihologicul prin transcendențial, atunci când a descoperit sfera transcendențială a valorii și, prin aceasta, domeniul spiritual al științelor istorice. Adevărul este, de fapt, o valoare care se impune necondiționat omului ca datorie, susținea Heidegger, la fel ca și Kant.

Acești eminenți oameni de cultură s-au afirmat într-una din perioadele cele mai prolifiche ale filosofiei culturii, în care au cristalizat conceptul cu privire la caracterul universal și nonconflictual al valorii și au identificat funcțiile ei constitutive în edificarea sistemelor și proceselor construcției morale.

Tănase Sârbu afirmă că „problema valorilor și virtuților este pusă ori de câte ori vrem un răspuns mai ferm la întrebarea: *Cum ar trebui să fim noi, pentru ca lumea din care facem parte să nu ni se mai pară atât de ostilă încât să o agresăm și să o mutilăm?*”⁷. Autorul susține că este momentul înlăturării acțiunilor culturale distructive, malefice, că schimbarea presupune, în mod deosebit și stabilitate, adică „valoare asociată cu stimularea puterilor creatoare”. Manifestările culturale distructive nu aparțin culturii, fiind doar expresii ale intereselor unor grupuri care vor cu orice preț să cucerească puterea pe piața nonculturii sau contraculturii. Adevărata cultură nu se găsește pe piață întrucât ea aparține sufletului și vocației popoarelor, respectiv vocației națiunilor aliate și este bunul lor cel mai de preț, este structura lor de rezistență la vremuri grele și la atacuri viclene.

Epoca de schimbări sociale și politice de azi este caracterizată de evoluții imprevizibile și chiar haotice, de contestarea sau chiar negarea valorilor, în care apar construcții de valoare îndoielnică și reconstrucții grăbite, superficiale mai ales pe terenul destabilizat al valorilor morale. *Binele și răul* au devenit noțiuni incerte și confuze, entropia sistemelor și proceselor a atins cote periculoase de înalte, manifestările de ură și intoleranță ale teroriștilor s-au înmulțit, acțiunile iraționale

⁶ Ibidem.

⁷ Tănase SÂRBU, *Etica: valori și virtuți morale*, Editura Societății Academice „Matei Teiu Botez”, Iași, 2005.

de asemenea, anomia socială a devenit pandemică, graba și ignoranța a înăbușit rațiunea, iar respectul față de ființa umană s-a diminuat dramatic, costul vieții a crescut de câteva ori, iar prețul vieții a scăzut enorm. Acestea sunt și motivele pentru care NATO continuă să-și joace rolul ei unic și esențial în asigurarea apărării păcii și securității pe Planeta Albastră.

Schimbările și transformările aduse de revoluții de genul celei din Egipt nu trebuie să ducă la distrugerea valorilor, cum înțeleg cei care confundă valoarea cu interesul, durata cu efemerul și viața cu șansa, pentru că ele nu clintesc valorile lumii, ci schimbă și transformă doar modul de a le vedea, de a le înțelege, de a le păstra și respecta. Poporul care nu-și respectă valorile este condamnat fie la înstrăinare, fie la pieire și de aceea fiecare națiune trebuie să-și respecte valorile.

Dincolo de schimbări, transformări și revoluții, rămân, neclintite imensele sisteme de valori ale omenirii. Aceste valori nu sunt doar relicve sau ruine, ci reperi fundamentale ale culturilor și civilizațiilor, temelii ale vieții oamenilor, izvoare din care se alimentează și se reconfigurează viața oamenilor, națiunilor, comunităților, universul lor spiritual și moral, cultura organizațională și cultura individuală, convingerea, respectul, încrederea, speranța și așteptările lor esențiale.⁸

În opinia filozofului Gheorghe Văduva, valoarea necesită timp pentru recunoaștere, chiar dacă se spune că ea nu așteaptă numărul anilor pentru a fi recunoscută; aceea care nu așteaptă numărul anilor este o valoare specială, individuală nemijlocită, adică o valoare a omului individual. În mediul militar al Alianțelor predomină forța și vigoarea valorii, nu numai că ea nu așteaptă numărul anilor, dar îi și devansează și îi călăuzește.

Etica creștină - a datoriei și a respectului, a credinței în Dumnezeu și a rostului Binelui pe pământ, observă filozoful Gheorghe Văduva, - ne curăță sufletul și ne luminează viața, iar viața militară românească, chiar dacă este guvernată de un risc permanent și pune mare preț pe glorie și neacceptarea înfrângerii, pe spiritul de învingător și pe sacrificiul suprem, pe datorie și onoare, se hrănește din etica creștină. Pentru că rostul armatei de a fi este apărarea și păstrarea spațiului nostru de existență și de viață, a ființei neamului nostru, împotriva pericolelor și amenințărilor interne și externe. Într-o manieră similară trebuie să vedem și rostul armatelor NATO, de apărare și păstrare a spațiului de existență și de viață a națiunilor aliate împotriva pericolelor și amenințărilor interne și externe.

Civilizația umană și societatea euroatlantică se întemeiază pe suporturile de cultură veche și de cultură nouă și pe experiența teaurizată. Esența naturii umane se află în cultură pentru că aceasta este un liant și, în același timp, o construcție dinamică în spațiul spiritualității. Prin valorile culturii creștine,

⁸ General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI, *Valori morale ale Armatei României*, Revista de Științe Militare nr.2/2009, p. 11.

armatele aliate își întemeiază și își extind propriul lor sistem de valori, propria lor cultură militară și organizațională. Timpurile vin și trec, dar valorile durabile rămân. Nu există valoare în afara duratei. Apărarea și securitatea NATO rămân datorii fundamentale, căci Alianța nu desființează identitățile, ci, dimpotrivă, le subliniază importanța. Însă, fără îndoială, nu există identitate fără valoare, chiar dacă este vorba de interes, mai ales de acel interes vital. Forțele armate ale NATO fac parte din instituțiile care servesc acest interes vital, atunci când este nevoie și acolo unde este nevoie. Ori de câte ori este necesar, trebuie ca militarii Alianței să-și redescopere și reconfirme sistemele de valori, vocația și spiritualitatea, precum și acele nuclee axiologice vitale, în care credința se contopește cu datoria, vocația cu responsabilitatea, etica creștină cu cea militară. Această simbioză, etică creștină – etică militară, generează motivație, încredere, credință și putere. Acest aspect se exprimă concludent, nu numai în rezultatele de excepție obținute de militarii români în procesul de instrucție și în acțiunile din teatrele de operații ale NATO, ci și în modul în care etica creștină contribuie la generarea și regenerarea spiritualității și valorii armatei.⁹

Deși conceptul de securitate nu are încă o definiție unanim acceptată, securitatea poate fi privită ca o stare în care pericolele și amenințările care ar putea provoca daune fizice, psihice sau materiale sunt controlate într-o manieră care permite apărarea sănătății și bunăstării indivizilor și a comunității umane.¹⁰

În opinia noastră, conceptul de securitate desemnează premisele și circumstanțele care determină sentimentul sau starea de fapt generatoare de încredere, liniște, protecție, apărare în fața unui pericol sau lipsa unui pericol, dar și măsurile luate pentru prevenirea oricărui pericol.

Analiza securității națiunii din perspectivă ideologică este limitată de conceptul de interes pentru că orice ideologie definește neștiințific „interesul național” deoarece este, de regulă, interesul unor grupuri din interiorul națiunii.

Până de curând, analiza de securitate aborda conceptul securității națiunii din punct de vedere sistemic, prin raportarea la sistemul politic creat de ideologiile partidelor ce dețin puterea politică. Așadar, analiza de securitate era realizată din perspective ideologice, iar astăzi se impune abordarea analizei de securitate pe baze științifice (sociologice).

În analiza de securitate, observă sociologul Culda, se impune disocierea conceptului de necesitate de conceptul de interes, întrucât acesta poate fi situat și în afara zonei de necesitate a securității națiunii. Necesitatea aduce în prim plan

⁹ *Cuvânt înainte*, Revista de Științe Militare Nr. 2 din 2009, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009, p.5.

¹⁰ Nicolae GROSU, *Esențele sociologiei*, Editura Militară, București, 1997, p. 176.

funcția de gestionare a națiunii și facilitează analiza și estimarea performanțelor de gestionare ale națiunii de către forțele politice care guvernează țara.

Analiza procesual-organică a filosofului Lucian Culda centrează analiza pe procesarea socială a informației, pe identificarea apariției și dezvoltării sale în cadrul procesualității sociale, întrucât procesorii de informații mențin organizările sociale departe de echilibru, generând procese organizante și dezorganizante.

În urma cercetării tendințelor ce se manifestă în acțiunea oamenilor, în aculturație, anomie, alienare, în capitalul cultural, complexul cultural, în comportamentul colectiv, în cultură (materială, nematerială și reală), în difuziunea culturală, în etnocentrism, în funcționalism, integrare socială și în interacțiunea socială, am identificat posibilitățile gestionării crizelor și prevenirii unor crize viitoare. Rezultatul acestui demers constă în elucidarea conținutului și determinărilor factorului cultural, a rolului său în asigurarea stării de securitate și în analiza procesual-organică, pentru a putea prevedea posibilele evoluții ale securității interne și internaționale, care să stea la baza elaborării corecte, și multidisciplinare a deciziei de securitate la nivel național sau la nivel NATO.

Analiza de securitate propusă de Culda vizează securitatea națiunii și, adăugăm noi, securitatea NATO, ca o caracteristică a socio-organizării numită națiune sau numită societate euroatlantică, ca o stare ce permite maximizarea șanselor oamenilor de a trăi în securitate. Dacă ideologiile pregătesc statul pentru dominarea cetățenilor și controlul acestora, sociologia plasează, în prim plan, statul ca gestionar al națiunii, respectiv NATO ca gestionar al națiunilor aliate.

Deoarece în societate interacțiunile dintre oameni au consecințe derivate, organizante sau dezorganizante, modelările teoretice din analizele de securitate sunt securizante numai dacă se referă și la consecințele derivate ale deciziilor elaborate. În consecință, e necesară utilizarea teoriei procesual-organice a existenței sociale în analiza de securitate, întrucât existența socială reprezintă o procesualitate întreținută de organizările sociale aflate într-un proces de devenire. Ca urmare, situația națiunilor aliate și starea lor de securitate poate fi analizată științific numai dacă se cercetează capacitatea lor de a se reproduce.

Este foarte important rolul religiilor în mediul de securitate, dar și consecințele economice determinate de dezechilibrul componentelor factorului cultural, care determină noile provocări, pericole, amenințări și vulnerabilități generate de realitatea culturală.

De aici reiese cu claritate dimensiunea socio-culturală a securității și importanța ei în asigurarea stării de securitate. Lupta pentru asigurarea securității a impus popoarelor crearea sistemelor de norme sociale, însă excesele generate de acestea ar putea să producă distrugerea lor și, prin intermediul acestora, a societății respective. În consecință, chiar atunci când o societate este mai performantă, dacă

se permit manifestări sociale anarhiste, apare pericolul autodistrugerii ei. Cultura reprezintă, deci, procesul complet prin care comunitățile, națiunile și omenirea au supraviețuit, dar prin care ar putea și să dispară.

Fiecare domeniu al existenței sociale poate fi analizat din punctul de vedere al securității în mai multe modalități, care nu au explicații echivalente. Analiza este mai performantă dacă ia în considerare mai multe aspecte ale domeniului. Prin omiterea unor componente sau a unor procese, cum ar fi, de pildă, cele culturale, din analiza de securitate rezultă explicații parțiale, care deformează interpretările. În consecință, principala necesitate a investigării securității națiunilor aliate este elaborarea unei teorii care să explice cât mai cuprinzător procesele care susțin securitatea fiecărei națiuni și a tuturor națiunilor aliate, care fac ca națiunea, respectiv comunitatea europeană sau euro-atlantică să evolueze în direcții și ritmuri securizante. Este deci necesară cunoașterea principalelor teorii, pentru a evidenția posibilele erori cauzate de limitele interpretărilor date conceptului securității națiunii, securității NATO și securității globale.

Caracterul integrator al analizei sistemice și modelarea matematică au asigurat amplificarea abordărilor sistemice și scientizarea deciziei politice pentru că în prim plan este adus expertul care supune spre ratificare analiza de securitate și proiectul de decizie politică.

Influența factorului socio-cultural în cercetarea complexităților nu poate fi realizată din perspectivele modelului newtonian, dar poate fi din orizonturile paradigmei lui Prigone (1984), care studiază sistemele cu posibilități de „self-critical organisation” (SCO), adică de „auto-organizare critică”. Elementele acestor sisteme și interacțiunile dintre ele sunt parte a proceselor în derulare, iar domeniul de referință își poate reconfigura dimensiunea, componența și structura în decursul timpului.

Paradigma procesual-organică a interogării existenței sociale și interogarea conceptuală ce poate fi de tip eterogen și de tip integrator, urmărește să modeleze unitar anumite genuri de organizări. Modelul procesual-organic al existenței sociale propus de Lucian Culda în analiza de securitate este un model de tip integrator. Prin modelul procesual-organic se deplasează investigațiile de la „cunoaștere” la procesualitatea interpretativă și, apoi, la cea informațională. Prin această nouă paradigmă se permite interogarea globală și unitară a individului în cadrul proceselor sociale. Analizele cu caracter aplicativ impun două aspecte metodice, referitoare la informații: 1) utilizarea unor informații care nu au fost prelucrate utilizând interpretări - cadru proprii altor modele de analiză socială, și 2) în situația în care informațiile din prima categorie nu sunt suficiente, se folosesc informații generate de alte teorii după o reinterpretare a acestora.

Această analiză va evidenția, totodată, paradoxul că pericolele cele mai importante nu sunt consecința acțiunilor agresive deliberate, ci sunt efectul succesiunilor de consecințe disfuncționale și dezorganizante determinate de decizii sociale și politice care au fost fundamentate pe o analiză de securitate nesatisfăcătoare.

„Interpretarea-cadru” ce rezultă din analiza procesual-organică asigură realizarea mai multor genuri de diagnoze: ontologică, istorică, explorarea viitorologică și diagnoza praxiologică.

Analiza procesual-organică a socialului se bazează pe capacitatea națiunilor de a procesa informații și demonstrează că națiunile se diferențiază prin capacitatea de procesare a informațiilor. Aceste decalaje informaționale dintre națiuni sunt cauza raporturilor de dominare și a succeselor de asimilare.

Pentru soluționarea impactului factorului cultural în păstrarea identității naționale este necesară promovarea capacității teoretice de analiză a problematicii securității națiunii. Deoarece analizele științifice sunt destul de diverse și au limite epistemologice și metodologice, trebuie căutat un model teoretic acceptabil. Modelările sistemice nu au reușit să vină cu soluția menită să permită elaborarea unor decizii care să nu producă și consecințe insecurizante. Pornind de la ideea că securitatea unora în detrimentul altora nu este compatibilă cu presiunile globalizante, am conchis că modelul procesual-organic ar putea fi o soluție satisfăcătoare deoarece este deocamdată cel mai cuprinzător; pornește atât de la impactul factorului socio-cultural în situația internă, cât și de la situația națiunii în existența socială și biotică; are în vedere în primul rând procesele organizante, care aduc un gradient de securitate satisfăcător. Deși procesele de globalizare aduc atingere suveranității statelor, considerăm că statul-națiune va continua să dețină un rol important în memoria colectivă a tuturor europenilor. În același timp, majoritatea locuitorilor NATO și UE nu percep încă identitatea europeană ca fiind mai presus de aceea națională. Pentru aceștia, națiunea etnică este încă o idee de nezdruncinat atât în cultura înaltă, cât și în reflexele mentale ale populației respective.

Astăzi, asigurarea securității statului, securității NATO, UE, societății și a persoanei, a culturii umane nu depinde numai de obiectul și subiectul în ansamblu. Adică, procesul de realizare a securității oricărui individ, organizație, inclusiv a întregii planete, trebuie să fie globalizat, pentru că globalizarea a devenit un factor major în asigurarea securității. În secolul XXI, aspectele globale, regionale, naționale și locale sunt unite într-un tot sistemic, holistic pe baza unor imperative planetare. Securitatea națiunilor NATO trebuie percepută prin prisma riscurilor, pericolelor și provocărilor la adresa lor, pe niveluri de asigurare: individual, de grup, național, NATO, UE sau global.

Caracterul procesual al organizărilor sociale este cel care a exercitat presiuni pentru reconsiderarea rolului identității naționale în analiza de securitate. La începutul acestui secol există un real proces de „reconstrucție epistemologică” sau „pluralism epistemologic”, care este un răspuns dat complexității domeniului cunoașterii științifice.

Multitudinea curentelor și orientărilor epistemologice este determinată, atât de eterogenitatea curentelor filosofice din care se inspiră cercetătorii, cât și de utilizarea unui instrumentar conceptual foarte divers în procesul de cercetare științifică.

De aici rezultă necesitatea unor epistemologii integratoare, care să permită realizarea unui demers științific cu caracter global, și unor interpretări și soluții cuprinzătoare domeniului supus analizei pentru obținerea unui maximum de securitate posibilă pentru națiunile aliate.

Marea capacitate de interpretare sistemică a centrelor de decizie ale unor actori importanți le permite să identifice și să dezvolte noi modalități de agresiune, de natură informațional-economică și culturală.

Agresiunile informaționale și culturale, pe baze conceptual sistemice, pot fi contracarate de NATO de pe poziții simbolice, întrucât organizările sociale bazate pe procesarea simbolică dețin capacități superioare de procesare a informației (așa s-ar putea explica colosala forță expansionistă a religiilor, a sectelor, a societății islamice sau asiatice).

Analizele de securitate post-sistemice, cercetate de modelul procesual-organic, au capacitatea să conștientizeze evoluția mediului social, coexistența proceselor organizante cu cele dezorganizante și capacitatea indivizilor de a procesa tot mai performant informația socială, în procesualitatea socială și să contracareze agresiunile informaționale și culturale.

Cercetarea noastră științifică ne-a condus la concluzia că actorii (statali și nonstatali) și, în special, oamenii politici care neglijează obiectivitatea existenței sociale și primordialitatea factorului socio-cultural în asigurarea securității și acționează împotriva existenței sociale induc procese dezorganizante, insecurizante. Este o crimă atentatul la sănătatea și viața oamenilor, la existența omenirii pe Planeta Albastră prin acțiuni îndreptate împotriva organizărilor sociale, în general, și a națiunilor, în mod special. De aceea, ne exprimăm convingerea că demersul nostru se poate constitui într-o modestă contribuție la impunerea cu stringență, în luarea deciziilor de securitate de către statele membre ale NATO, a procesualității organice de interpretare, care permite transformarea potențelor organizațiilor în resurse generatoare de securitate.

Transformarea organizațiilor, indiferent de domeniul lor de activitate (economic, politic, militar, social etc), fie că sunt naționale sau internaționale

(ONU, UE, OSCE, NATO etc), este în primul rând un produs al culturii și de asemenea este integrată filosofic procesului complex de globalizare, un proces continuu de dezvoltare și de asumare a noi concepte, teorii, paradigme și strategii, într-un mediu de securitate aflat și el într-o schimbare permanentă.

Transformarea armatelor statelor membre ale NATO este integrată filosofic procesului de transformare a Alianței Nord-Atlantice constând, printre altele, în îmbunătățirea eficacității, eficienței și a gradului de interoperabilitate a forțelor, în reevaluarea periodică a factorului militar, conferindu-le credibilitate acestora în contextul noilor amenințări și riscuri globale.

Subsumată obiectivului general al realizării unor structuri moderne, cu un nivel înalt de profesionalizare, mobilitate, eficacitate, eficiență, flexibilitate și sustenabilitate, transformarea armatelor statelor membre NATO va asigura capacitatea de a acționa întrunit într-un spectru larg de misiuni ale UE și NATO, realizarea sistemului C4ISR (comandă, control, comunicații, computere, informații), remodelarea structurilor de suport logistic etc.¹¹

Determinată de evoluția deseori imprevizibilă a mediului de securitate internațional, transformarea instituțiilor NATO, civile și militare, este deci o reflectare a acțiunii și a schimbărilor culturale din starea și condiția ontologică a organizațiilor și instituțiilor. Cultura procesului de transformare este complexă, dinamică și largă ca orizont și determină strategii, doctrine, structuri, o calitate superioară a personalului, un ansamblu de credințe, deprinderi și valori și o anumită filosofie a membrilor organizațiilor, oricare ar fi acestea. Toate acestea determină, la rândul lor, transformarea culturii deoarece procesul deja subliniat este atât interdependent, cât și reciproc condiționat. Această transformare a culturii NATO determină însușirea capacității de a transforma și asumarea fără ezitare a responsabilității procesului de transformare.

Crizele identitate pot genera conflicte intra și interstatale. Dar crizele identitare se amestecă cu cele sociale ceea ce îngreunează detectarea, urmărirea și gestionarea crizelor identitare, conflictelor și războaielor interetnice.

Ignorarea unor valori fundamentale cum ar fi, de exemplu, egalitatea și echitatea, apariția unor falii produse de inegalitatea accesului la informații, la cunoaștere în noua economie bazată tocmai pe cunoaștere și informatică au permis proliferarea unor organizații și partide rasiste și xenofobe, ca manifestare a „deficitului de democrație”. Scandalurile de corupție în care sunt implicați tot mai frecvent oamenii politici și apariția unor „dinastii politice” chiar în unele țări

¹¹ Eugen BĂDĂLAN, „Armata României – 2025. Cultura transformării. Transformarea culturii.” În Gândirea Militară Românească, Nr. 4, iulie-august 2006, Centrul Tehnic Editorial al Armatei, București, 2006, p. 11.

democratice au determinat o neîncredere din ce în ce mai mare în valorile democrației. La acestea s-a adăugat criza economico-financiară globală.

Astfel, crizele identitare au rezultat ca o consecință a tuturor acestor disfuncții sociale, economice și politice. În acest context în care statul nu-și mai respectă rolul său de organizator și de apărător al coeziunii sociale și naționale, iar valorile fundamentale ale democrației sunt contestate, inclusiv statul național, cetățenii au început să-și construiască noi identități. Tocmai această aspirație pentru solidaritate și identitate este speculată de fundamentalistii religioși, dar și de cei etnici extremiști (separatiști).

Asigurarea securității euroatlantice se poate realiza prin intermediul unei rețele extinse de relații de parteneriat cu țări și organizații din întreaga lume care să aducă o contribuție concretă și valoroasă la îndeplinirea sarcinilor fundamentale ale NATO.

Dialogul și cooperarea cu partenerii pot să aducă o contribuție concretă la întărirea securității internaționale, la apărarea valorilor Alianței în operațiile NATO, precum și la pregătirea națiunilor interesate pentru relații de parteneriat cu NATO, bazat pe reciprocitate, avantaje și respect mutual.

Parteneriatele se vor întări urmând formule flexibile care să reunească aliații și partenerii în sistemele de lucru existente prin:

- ✓ dezvoltarea dialogului politic și cooperării practice cu orice națiune sau organizație competentă de pe mapamond care împărtășește valorile aliaților și interesul acestora în realizarea unor relații internaționale pașnice;

- ✓ consultări cu orice stat partener pe probleme de securitate de interes comun;

- ✓ acordarea partenerilor NATO operaționali unui rol structural în elaborarea strategiei și deciziilor ce privesc misiunile conduse de NATO la care contribuie aceștia;

- ✓ dezvoltarea parteneriatelor existente cu păstrarea specificității lor.

Va continua cooperarea între NATO și ONU în scopul realizării unei contribuții mai mari la securitate prin operații pe întreg globul. Alianța Nord-Atlantică va continua dialogul politic și cooperarea cu ONU, în conformitate cu Declarația ONU-NATO, din 2008, punând accentul pe: legătura temeinică între sediile celor două organizații, și mai multă consultare politică regulată, precum și printr-o cooperare îmbunătățită în managementul crizelor.

Dacă UE devine mai activă și mai eficace va contribui mai mult la securitatea zonei euro-atlantice, întrucât UE reprezintă pentru Alianță un partener unic și esențial. Cele două organizații sunt alcătuite, în mare parte, din aceleași state și toate statele membre împărtășesc valori comune.

Reprezentanții statelor NATO recunosc importanța unei apărări europene mai puternice și mai performante și beneficiază de intrarea în vigoare a Tratatului Lisabona care asigură un cadru de lucru pentru întărirea capacităților UE de a răspunde la provocările comune de securitate. De asemenea, aliații care nu sunt membri ai UE își aduc și ei o contribuție substanțială la aceste eforturi, iar în parteneriatul dintre NATO și UE, aceștia pot să joace roluri complementare în sprijinirea păcii și securității internaționale. Aliații sunt hotărâți să contribuie la crearea unor circumstanțe mai favorabile păcii pentru:

- ✓ a întări parteneriatul strategic cu UE în spiritul deschiderii, transparenței, complementarității și respectului cu privire la autonomia și integritatea ambelor organizații;
- ✓ a îmbunătăți cooperarea în operații pe întregul spectru al crizei, de la planificarea coordonată la sprijinul reciproc;
- ✓ a lărgi consultările politice în scopul includerii tuturor elementelor de interes comun, astfel încât să fie împărtășite evaluările și perspectivele;
- ✓ a coopera mai eficient în dezvoltarea capabilităților în scopul minimizării duplicării și optimizării costurilor.

Astăzi, cooperarea NATO – Federația Rusă a devenit de importanță strategică, întrucât contribuie la crearea unui spațiu comun al păcii, stabilității și securității. Alianța Nord-Atlantică nu reprezintă o amenințare pentru Rusia și nici aceasta pentru NATO, ci dimpotrivă Alianța își dorește un parteneriat strategic real între ea și Rusia și ele vor acționa în comun în schimbul unei reciprocități din partea Rusiei.

Relația NATO – Federația Rusă se fundamentează pe scopurile, principiile și angajamentele Actului Fondator NATO – Rusia și ale Declarației de la Roma, în mod deosebit pe respectarea principiilor democratice, a suveranității, a independenței și integrității teritoriale ale fiecărui stat din zona euro-atlantică.

Cu toate că sunt unele diferențe în privința unor probleme particulare, aliații sunt convinși că aceste probleme de securitate, a NATO și a Rusiei, se împletesc și numai un parteneriat constructiv bazat pe încredere, transparență și previzibilitate reciprocă poate servi securității tuturor.

Aliații sunt hotărâți să îmbunătățească atât consultările politice, cât și cooperarea practică cu Federația Rusă în toate domeniile de interes comun și mai ales în cele ce privesc apărarea antirachetă, contraterorism, lupta împotriva drogurilor și împotriva pirateriei, promovarea unei securități internaționale extinse și să folosească întregul potențial al Consiliului NATO-Rusia în scopul dialogului și acțiunii întrunite cu Rusia.

În viziunea Alianților, atât Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic, cât și cel al Parteneriatului pentru Pace sunt elemente centrale ale întregii Europe, libere și în pace. Statele membre NATO sunt angajate în întărirea relațiilor amicale și de cooperare cu toate țările mediteraneene prin dezvoltarea unui Dialog Mediteranean în anii care vin.

Alianții acordă o mare importanță păcii și securității în zona Golfului și intenționează să întărească cooperarea conform Inițiativei de Cooperare de la Istanbul.

Statele membre NATO urmăresc:

- ✓îmbunătățirea consultărilor și cooperării militare practice cu partenerii din Consiliul Parteneriatului Euro-Atlantic;

- ✓continuarea și dezvoltarea parteneriatelor cu Ucraina și Georgia în cadrul Comisiilor respective pe baza deciziei NATO de la București, din anul 2008, respectând orientarea sau aspirația euro-atlantică a fiecărui stat;

- ✓facilitarea integrării euro-atlantice a țărilor din Balcanii de Vest pentru asigurarea păcii și stabilității durabile bazate pe valorile democratice, pe cooperarea regională și pe relații de bună vecinătate;

- ✓aprofundarea cooperării cu membrii Dialogului Mediteranean și includerea în acest Dialog a altor state din regiune;

- ✓dezvoltarea unui parteneriat de securitate aprofundat cu partenerii NATO din Golf și primirea de noi parteneri în Inițiativa de Cooperare de la Istanbul.

În concluzie, Alianța Nord-Atlantică este o sursă de speranță, întrucât este fundamentată pe valorile comune de libertate, egalitate, fraternitate, democrație, stat de drept și drepturile omului și pe obiectivul comun – esențial și imuabil – de salvagardare a libertății și securității membrilor săi. Toți Alianții sunt hotărâți să respecte aceste valori – universale și perpetue –, să realizeze obiectivele respective și să le apere prin unitate, solidaritate, putere și determinare.

BIBLIOGRAFIE

Cuvânt înainte, Revista de Științe Militare Nr. 2 din 2009, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2009.

Eugen BĂDĂLAN, „*Armata României – 2025. Cultura transformării. Transformarea culturii.*” În *Gândirea Militară Românească*, Nr. 4, iulie-august 2006, Centrul Tehnic Editorial al Armatei, București, 2006.

General-locotenent prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI, *Valori morale ale Armatei României*, Revista de Științe Militare nr.2/2009.

Nicolae GROSU, *Esențele sociologiei*, Editura Militară, București, 1997.

Tănase SÂRBU, *Etica: valori și virtuți morale*, Editura Societății Academice „Matei Teiu Botez”, Iași, 2005.

Mirela Atanasiu, *Conceptul Strategic pentru Apărare și Securitate al statelor membre ale Organizației Tratatului Nord-Atlantic, adoptat de șefii de state și guverne la Lisabona*, Impact Strategic Nr. 4/2010

Constantin Moștoflei, *Conceptul Strategic NATO – determinări și perspective*, Impact Strategic Nr. 4/2010

<http://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>

